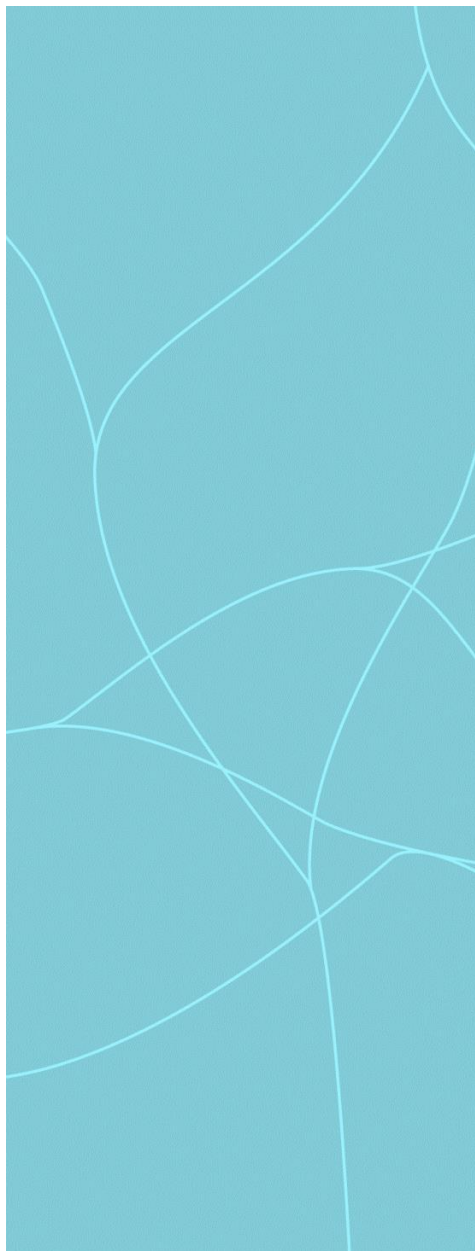

Forum för demokrati och mänskliga rättigheter

Rapport 3- Utsatta i nära relationer

Forum för demokrati och mänskliga rättigheter

Rapport 3 - Utsatta i nära relationer

Inledning

Kommunfullmäktige beslutade den 19:e december 2019

1. Kommunfullmäktige beslutar att inrätta *Forum för demokrati och mänskliga rättigheter*.
2. Kommunfullmäktige uppdrar åt varje parti som har representation i kommunfullmäktige att utse en ledamot till *Forum för demokrati och mänskliga rättigheter*.
3. Kommunfullmäktige upphäver sitt tidigare beslut om inrättande av *Råd för demokrati och trygghet* (STK 2015-512) samt dess stadgar (STK 2018-580).
4. Kommunfullmäktige justerar instruktion för kommunalråd i Malmö med anledning av inrättande av *Forum för demokrati och mänskliga rättigheter* samt upphävande av Malmö stads *Råd för demokrati och trygghet*.

Vid fullmäktige beslutades att *Forum för demokrati och mänskliga rättigheter* skulle:

- Utse politiker från samtliga partier som är representerade i kommunfullmäktige.
- Låta begreppet ”medborgare i Malmö” inkludera såväl strukturerade som mer ostrukturerade sammanslutningar för samtal genom dialogmöten.
- Låta formen för såväl möten i Forumet som i dialogmöten vara informell.
- Låta innehållet för mötena vara brett i sin ansats i att beröra och utveckla demokratin och de mänskliga rättigheterna i Malmö.
- På ett strukturerat sätt återkoppla till de aktörer som deltagit i dialogmöten.

Forumets arbete under våren 2021

Forum för demokrati och mänskliga rättigheter har under våren 2021 haft fokus på att föra samtal med personer med erfarenhet av utsatthet i nära relation såsom utsatt, bevittnat eller personer som är i kontakt med utsatta. Det primära syftet var att identifiera områden där kommunen kan öka sin förståelse och kunskap i olika arbetsområden.

Forumet enades om att bjuda in personer med erfarenhet avseende *utsatt i nära relation med fokus på utsatta kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning, hedersproblematik och utsatta HBTQI-personer*.¹

Inför möten med deltagare i ovanstående grupper, ordnades förmöten med företrädare för Malmö stads Kriscentrum och Polisområde Malmö – *sektion för våld i nära relation*, som gav Forumet grundläggande kunskap om exempelvis definitioner, samverkansformer och rättsprocessen.

Med anledning av rådande pandemi hölls samtliga möten digitalt. Personer från de olika fokusområdena bjöds in var för sig i syfte att skapa utrymme för samtal och lägga fokus på specifikt område.

Inför dialogmötena har samtal förts med deltagarna avseende mötesformerna för att uppnå känslan av bekvämlighet. En del personer har, av säkerhetsskäl, valt att inte synas på bild emedan andra lämnat skriftliga berättelser och bett företrädare framföra budskap till Forumet.

¹ HBTQI-personer. Ett samlingsnamn för homosexuella, bisexuella, transpersoner, queera och intersexpersoner.

Samtliga möten inleddes med att de inbjudna deltagarna hälsades välkomna av ordförande, som informerade om Forumet, syfte och mål med mötena. Därefter tog de inbjudna deltagarna över mötet med olika upplägg såsom information, samtal, bildspel och frågestund.

Forumet har varit tydliga med att det inte kommer att fattas några beslut vid sammankomsterna, utan det som ska uppnås är att skapa en bättre kontaktyta för dialog om sådant som är viktigt för såväl politiker som medborgare i Malmö.

Medlemmar i forumet

Forumet består av en sammansättning av sju politiker - en från varje parti som är representerat i kommunfullmäktige. Kommunalråd med beredningsansvar för demokrati och mänskliga rättigheter är sammankallande samt ordförande. En tjänsteperson på stadskontoret agerar samordnare och stöd i Forumets arbete.

Politiker:

- Ewa Bertz (L) Sammankallande och ordförande
- Mubarik Abdirahman (S)
- John Roslund (M)
- Nima Gholam Ali Pour (SD)
- Showan Shattak (V)
- Stefana Hoti (MP)
- Bengt Nilsson (C)

Tjänsteperson:

- Thomas Bull (samordnare)

Syfte och mål med forumet

Syftet är att politikerna i Forumet först träffas i dialog kring samhällsfrågor som rör demokrati och mänskliga rättigheter för att sedan vända sig utåt i staden och inhämta relevanta medborgares uppfattning i frågorna varpå medborgare bjuds in till samtal med Forumets representanter.

Målet med Forumet är en starkare stad med mer delaktighet, ökad trygghet och tillgänglighet, ökat valdeltagande samt ett minskat antal hatrelaterade brott, genom direkta, över partigränserna samlade och väl förberedda möten med stadens medborgare.

Arbetsmetod

Inriktningen har varit att möta personer med erfarenhet från områdena avseende utsatthet i nära relation. Syftet har varit att närma sig de utsatta personernas perspektiv för att om möjligt få mer kunskap om utsatthet, sårbarhet och hur kommunen kan utveckla sitt arbete.

Forumet enades om att bjuda in personer med erfarenhet från områdena avseende *utsatta i nära relation med fokus på utsatta kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning, utsatta HBTQI- personer och bodersproblematik.*

Inför vårens arbete har informationsinhämtning och samtal förts med företrädare för Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, kvinnojourer, kommunens kriscentrum samt att goda råd inhämtats från tjänstepersoner som till vardags arbetar inom dessa områden.

Forum och dialogmöten

Under våren har digitala möten hållits:

- Två Forummöte med valda representanter - en från varje parti som representeras i kommunfullmäktige.
- Sex dialogmöten under kvällstid mellan politiker, myndighetsrepresentanter, samt personer med kunskap och erfarenhet av utsatthet i nära relation.

Mötena har hållits kvällstid och arrangerats efter deltagarna önskemål. Några deltagare valde att inte synas på bild emedan andra valde att förmedla sin berättelse genom samtalsledare.

Flera av deltagarna lever med hotbild som gör att de måste agera med försiktighet.

Inför varje möte har Forumets samordnare etablerat kontakt och haft förmöten för att i möjligaste mån möta upp deltagarnas önskemål.

Återkoppling har skett till de aktörer som Forum har träffat samt att dessa erbjudits att kontakta samordnaren vid eventuella frågor.

Identifierade problemområden

Under samtalen framkom flera gemensamma beröringspunkter som kan delas in i grupper:

- Avsaknad av *kunskap och utbildning* om de utsattas sårbarhet och behov.
- Avsaknad av *samverkan* mellan myndigheter, kommuner och handläggare.
- Behov av *skydd för utsatta personer*, skydd i boendet och skydd av identitet.
- Behov av *systematisk stöd* till utsatta i akutfas, under uppbyggnad och uppföljning.
- Krav på *forskning* i syfte att skapa förutsättningar för brottförebyggande åtgärder.
- Krav på *lagstiftning* som riktar sig till att minska rörelsefriheten för förövaren.

Uppstartsmöte

Det stod tidigt klart att utsatthet i nära relation är ett komplext och svårarbetat område. I syfte att skapa en grundförståelse avseende ramverket hade Forumet ett uppstartsmöte med ledande representanter från Polismyndigheten och Malmö stads kriscentrum.

Representanterna beskrev vikten av samverkan och förståelse av varandras roller. Begreppen avseende *nära relation* skiljer sig då kommunens begrepp är betydligt vidare. Kommunens arbetsfält spänner över flera preventionsnivåer såsom *främjande, universell, selektiv och indikerad prevention* emedan polisens inriktning är att *förebygga, förbindra, upptäcka och utreda brott eller brottsmisstankar*. Representanterna påpekade vikten av förståelse för varandras roller då utsatthet i nära relation är ett brett och komplext område med flera typer av våld och utsatta grupper.

Under mötet beskrevs hur utsatthet i nära relationer kan framstå.

Utsatthet i nära relationer är ofta ett mönster av handlingar som kan vara allt ifrån subtila handlingar till grova brott. Mer konkret är det allt ifrån att bli förlöjligad till att utsättas för våldtäkt eller allvarliga hot. Det är ofta kombinationer av fysiskt, sexuellt och psykiskt våld.²

² Våld i nära relationer - Socialstyrelsen, <https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/>

Exempel på olika typer av våld.

- *Fysiskt våld*: slag, knuffar, sparkar, skakningar, stryptag.
- *Sexuellt våld*: våldtäkt eller andra påtvingade sexuella handlingar.
- *Psykiskt våld*: kränkningar, kontroll, hot att skada barn eller husdjur, förföljelse.
- *Våld mot funktionsnedsättning*: hånar, trakasserar, tar bort hjälpmedel.
- *Ekonomiskt*: tar kontroll över ekonomin och bankkort, tar lån i utsattes namn.

Representanterna beskrev vidare att vissa grupper behöver uppmärksammas extra för att de är särskilt utsatta eller för att de har en särskilt utsatt situation.

Kvinnor

Makt och kontrollvåld utövas nästan bara av män, som ofta har kvinnofientliga attityder. Det är ett medel för att uppnå dominans över en partner. De flesta kvinnor som söker skyddat boende har utsatts av en man med kontrollbehov.

Barn

Barn som utsätts själva eller bevittnar våld mot en närstående riskerar inte bara att skadas för stunden, våldet kan även ge långsiktiga konsekvenser. Barn är i stark beroendeställning till vuxna för att uppmärksammas och få hjälp.

Personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning utsätts oftare för våld eller andra kränkningar. De kan stå i beroendeställning till sin omgivning och kan utnyttjas på olika sätt för andras vinning.

HBTQI-personer

Enligt flera forskningsstudier utsätts HBTQI- personer ofta för både partnervåld och sexuellt våld.

Hedersproblematik

Hedersproblematik är ofta kollektivt sanktionerat, vilket innebär att fler än den som utövar våldet kan ligga bakom det. Handlingen kan ses som legitim och oundviklig handling för att värna om familjens heder.³

Dialogmöten med grupper

Forum för demokrati och mänskliga rättigheter har haft som mål att ta del av hur utsatta personer upplevt eller upplever sin situation och hur de ser på kommunens roll. Med andra ord vad kan politiker ta med sig ifrån dialogmötena.

Det stod tidigt klart att fanns utmaningar inför varje dialogmöte avseende att skapa en säker och trygg miljö. Deltagare på mötena var personer med professionell kunskap i sakområdena, personer som erfårit utsatthet och personer som idag lever under hot och med skyddad identitet. Detta innebar vissa försiktighetsåtgärder för medverkan i dialogmöten.

³ Malmö stad (2020) Fri från våld- en gemensam angelägenhet

Utsatta kvinnor

Mötet med fokus på utsatta kvinnor hölls med hjälp av representanter från Malmö Kvinnojour. Deltagarna inledde mötet med orden -*Vi är överlevare!*

De beskrev känslan av att ha levt familjeliv med allt vad det innebär till att hamna i ett kaos där man kastas ut i mörker. De var tydliga med att kvinnovåld förekommer i alla samhällsklasser. Våldet är det nya normala och det är vanligt att kvinnor hotas till att inte berätta för någon. Det är så mycket som spelar in och som man försöker gömma och glömma för att familjebilden ska se bra ut.

Kvinnorna berättade om upplevelser i olika faser såsom:

- *Skammen* att hela tiden ljuga, skammen att bli slagen.
- *Att hålla upp fasaden* för barnen, släkten, vänner, arbetskamrater.
- *Till varje pris skydda barnen* från kränkningar och våld från pappan.
- *Insikten* om att man behöver hjälp för att överleva.
- *Att fatta beslutet* att fly mot något okänt.
- *Inse konsekvenserna* av det fattade beslutet.
- *Svårigheten* att få tillbaka ett *normalt liv*.

Deltagarna påpekade att som utomstående verkar det självklart att lämna ett förhållande präglad av våld. Det är dock inte självklart när man lever i våldet, med rädsla för att fatta fel beslut. När man väl fattat beslutet att lämna det våldsamma förhållandet så kastades man ut i ett mörker och blev i behov av så mycket mer hjälp än vad som erbjöds.

Tanken har föresvävat att gå tillbaka till förhållandet, för att barnen i alla fall ska kunna ha ett hem, skola, vänner och rutiner istället för att gömmas och berövas sin rörelsefrihet.

Deltagarna beskrev exempel och gav känslan av att vara kontrollerad och förlora värdet som människa.

- Att bli kontrollerad gällande var man är, vem man pratar med och vem man tittar på.
- Att inte få välja umgänge, studiegång eller arbete och inte kunna delta på tillställningar med arbetskamrater.
- Att inte ens få gå hem själv efter arbetsdagen, utan skulle bli hämtad för att kontrolleras.
- Att inte få ha insyn i egen ekonomin. Bankkort och liknande som togs omhand av mannen, som sedermera pytsade ut pengar vilket skulle räcka till kläder och mat.
- Att ständigt vara kontrollerad och bli hotad med döden ifall man berättade för någon eller försökte lämna mannen. Dödshoten gällde inte bara kvinnan utan även att barnen.

Kvinnorna beskrev att man till slut stänger ner hjärnan och normaliserar kränkningarna, slagen och hoten. De förtydligade att det är så hjärnan fungerar vid trauman, den stängs ner. Många minns första och sista slaget, men däremellan är det som en dimma. Det är kroppens sätt att skydda i traumasituation och våldsutsatta kvinnor och barn upplever trauma dagligen i en våldsam relation.

Deltagarna beskrev hur de lämnade den våldsamma miljön genom att fly och söka skydd via socialtjänsten och placerades på kvinnojour. De beskrev vandan av att försöka hitta rätt tillfälle och att vinna tid för att komma undan. Vid flykten tog man bara med det som kunde vara viktigt exempelvis bankkort, telefon och något gosedjur till barnen. Det som ansågs som viktigt att få med sig visade sig vara det mest oviktiga. Det gick inte att använda telefonen då den lätt kunde

spåras, vilket innebar att omvärlden direkt blev ännu mindre. Bankkort kunde inte heller användas eftersom detta lämnar spår efter sig.

Vidare beskrev de hur svårt det var att inte involvera barnen men samtidigt få med barnen i säkerhetstänket för att inte röja skyddet ”Vad kunde man säga, vad fick man absolut inte säga?” Självklart hade barnen märkt av situationen, men de är lojala till föräldrarna och vill inte ta ställning.

Deltagarna var överens om att de levde i ett kaos under och efter flykten. De hade hamnat i en situation med instängdhet och kraftig begränsning till rörelsefrihet. ” Hur ska man förklara detta för barnen?” Den ständiga frustrationen och den ständiga frågan ” Varför är det jag som straffas när det inte är jag som gjort fel?”

En av dem beskrev en tid i skyddat boende där hotbilden var så hög att hon av säkerhetsskäl inte fick gå ut. Hon upplevde att hon till slut knappt visste vad det var för väder och att det snabbt påverkade hälsotillståndet. Hela tiden gnagde känslan av att man fattat fel beslut, utsatt barnen för ännu mer lidande, att inte kunna erbjuda det mest basala utan istället fick ta emot kläder som kvinnojouren lyckats få ihop.

I en situation då de var som mest sköra och sårbara upplevde de att de helt plötsligt måste fatta snabba beslut och själv agera. Eftersom de flytt/flyttats från en kommun och hamnat i skydd i en annan kommun, så blev situationen svårhanterlig. Deltagarna var samstämmiga i upplevelsen av att kontaktpersoner och handläggare ständigt pekade ut ny riktning utan mål eller ansvar.

Känslan av att det blev kvinnans ansvar att följa med i svängarna avseende vad kommunen krävde och en tilltagande känsla att alltmer bli lämnad till sitt öde. Deltagarna beskrev bland annat kraven på att hitta bostad där placeringsbesluten kortades ner som ett sätt att ”motivera” dem att försöka hårdare trots att de aktivt sökte bostad. Detta utan förståelse för svårigheterna att hitta bostad utan ekonomisk stabilitet, där det är svårt att få arbete utan referenser och där kvinnorna sätts sist i bostadskön, som redan är lång

De beskrev tillfällen då de blev kontaktade och på stående fot skulle fatta beslut som krävde nya uppbrott, nya platser, ny placering av barnen och hela tiden med regler att följa.

Deltagarna beskrev att tillvaron var kaosartad och rörig men att det blev så tydligt att handläggarna i de olika kommunerna inte hade samverkan eller samordning. De beskrev en frustration av känslan att ingen tog kommando och ansvar.

Att få skyddad identitet är ett nödvändigt ont och borde rimligen underlätta för den utsatta personen. Svårigheten är att man inte kan prata med myndigheter eller bolag utan att röja sin identitet och där det i flera verksamheter saknas tydliga rutiner för personer med skyddad identitet. Vid arbetssökande kan de exempelvis inte inhämta referens utan att röja var de befinner sig. Andra exempel var kravet att registrera sig på Arbetsförmedlingen eller att man inte kan stå för vissa abonnemang eller att man inte kan göra avbetalningar.

Upplevelsen och erfarenheten är att det handlar om okunskap inom kommun och myndigheter avseende att handlägga personer med skyddad identitet. Deltagarna har flera gånger behövt påminna verksamheter om vad som gäller för att sekretessen inte ska brytas.

Deltagarna gav exempel på försändelser som skickat från kommuner och polisen till hemadressen där mannen (våldsutövaren) finns. Deltagarna var eniga om att det krävs en samordnande funktion för att undvika att utsatta kvinnor slussas mellan polis, familjerätt, socialförvaltning, ny kommun och kvinnojour.

Personal från Malmö Kvinnojour kände igen sig i kvinnornas upplevelse. Personalen beskrev att de ser kvinnornas berättelse ideligen gå i repris då samarbetet mellan kommunerna brister och att det saknas funktion med tydligt samordningsansvar och uppföljningsansvar efter utflytt från skyddat boende. Personalens erfarenhet och upplevelse är att det ställs stora krav utsatta kvinnor. De förväntas fatta snabba beslut som ska harmoniera med handläggarens intentioner, trots att kvinnorna många gånger inte är redo för det.

Deltagarna har samlat tankar och önskemål till förbättring.

- Öka kännedom om skyddad identitet och vad de innebär. Krav på rutiner kring hantering hos exempelvis myndigheter, kommuner, banker och företag.
- Bättre samverkan mellan kommunerna med ett tydligt samordningsansvar där kvinnorna följs upp efter utflytt från skyddat boende.
- Fortsatta stödsamtal efter flytt till eget boende för att arbeta våldsförebyggande och förhindra ytterligare våld. Det gäller både kvinnor och barn.
- Att kvinnans skydd beaktas då barnen har umgänge med våldsutövaren. Det finns idag inga säkra överlämningar vid umgänge.
- Hjälpt med bostad. Att våldsutsatta kvinnor prioriteras i bostadsköerna (utan krav på arbete och borgenär) samt prioriteras hos socialtjänsten att få hjälp med boende efter flytt.

Utsatta barn

Av förklarliga skäl är det svårt att få barn till dialogmöte för att berätta om sin utsatthet. Lösningen blev att få kontakt med personer som har egen erfarenhet av utsatthet som barn eller har barn som blivit utsatta. Personal från Malmö Kvinnojour agerade samtalsledare och befann sig på samma plats som övriga inbjudna deltagare.

Personalen beskrev att de barn som Malmö Kvinnojour möter oftast har flyttats från andra kommuner utifrån en säkerhetsrisk. De utmaningar och förbättringsmöjligheter som personalen ser berör med andra ord flera kommuner. Personal vid Malmö Kvinnojour gör riskbedömningar i varje enskilt ärende. I de fall en kvinna kommer med barn, så tilldelas de olika samtalskontakter i syfte att barnet kan berätta utan att det går igenom mamman. Det är kanske första gången som barnet vågar berätta vad det varit med om. Det är inte ovanligt att barn bär på hemligheter och behöver därför en samtalskontakt som de känner att de vågar öppna upp sig för. Barnen behöver inte blivit direkt utsatta utan det blir de ändå genom att ha bevittnat våldet mot mamma, oavsett fysiskt eller psykiskt våld.

Ett tydligt problem är att barnen inte får något eget ”biståndsbeslut” utan följer med i mammas ärende. Det innebär att barnens berättelser ofta blir minnesanteckningar som inte journalförs vilket kan skapa problem. Journalanteckningar ska sparas och de väger tyngre vilket kan behövas vid exempelvis rättsprocess. Det blir ett osynliggörande av barnen vilket kan innebära svårigheter, längre fram, ifall barnen behöver styrka sina upplevelser.

Det läggs stort fokus på den utsatta mamman vilket medför att barnen försvinner i processen. Personalens upplevelse är att barnen slussas med i frågor såsom ekonomi, familjerätt, poliskontakter med mera. Osynliggörandet märks även i kontakterna med socialtjänsten. Det varierar betänkligt mellan socialkontor angående hur ofta de har uppföljningsmöten med barnen. Vissa handläggare är drivna emedan andra knappt hör av sig.

Barnens skolgång är viktig och att vara placerad i skyddat boende är också en förlorad skolgång. Det är därför viktigt att få till praktiska lösningar. Även här varierar det mellan kommunerna. Det ska inte till mycket för att hela processen ska stanna av såsom att administrationen inte fungerar, exempelvis ifall man inte kan mata in personuppgifter. Detta avstannande innebär också förlorad skolgång. Personalen vid Malmö Kvinnojour upplever att Malmö stad ligger på framkant och har varit tillmötesgående. Det finns funktion på Placeringsenheten vid Förskoleförvaltningen som kan vara behjälplig med snabbare placeringar i förskola. Dessa praktiska lösningar sparar tid, kraft och mående.

Personalen på Malmö Kvinnojour försöker underlätta för mamman genom att hitta rutiner för barnen såsom läsläsning, bakning och andra saker som mamman i dagsläget inte förmår att ta tag i. Det är viktigt för barnen att de får rutiner och känner sig säkra i miljön.

Det är även viktigt att barnen får möjlighet att aktivera sig med andra barn. Eftersom de har hamnat på skyddat boende så har de blivit av med sina fritidsaktiviteter och det är svårt att komma in i föreningslivet då identiteten måste skyddas. Även här har jourhemmet fått hitta praktiska lösningar och kommit i kontakt med föreningar som förstår och underlättar så barnen kan få delta i föreningsliv, även under kortare period. Deltagare på mötet underströk att de kände igen sig i beskrivningen.

En deltagare beskrev att hon hade flytt från ett liv som präglats av fysiskt våld från maken som genom våld och sexuellt förgripit sig på parets barn. Det fanns ingen annan utväg än att fly och de hamnade på ett skyddat boende, i en annan kommun, där deras rörelsefrihet blev kraftigt begränsad med anledning av riskbedömningen.

Mamman beskrev att hon ständigt levde med svåra avväganden till vad man kunde säga till barnet. Barnet hade inte fått någonting med sig eftersom mamman tagit med barnet i all hemlighet och kunde inte röja flyktplanen genom att packa. Livet i det skyddade boendet blev svårt och det var svårt att sortera tankar för att tänka klart.

Deltagare beskrev svårigheter med att hitta vardagen då det är så många känslor som plötsligt kommer fram. Det är känslor som man tryckt undan för att överleva och nu tas de fram genom samtalen med samtalskontakten. ”Man är skör och sårbar men förväntas samtidigt att tänka rationellt, vara driven vid kontakter med olika handläggare, vara mamma och slicka sina egna sår samtidigt som det är kaos i livet. Det är inte hållbart och till slut fungerade man inte som mamma utan blev barnets bästa vän och lekkamrat med att läsa sagor och hitta på lekar”.

Under samtalet framkom att de utsatta inte träffar sina handläggande socialsekreterare så ofta, då handläggaren finns i annan kommun. Det är inte så många kommuner som har ”internsamverkan” vilket innebär att mycket faller mellan stolarna och småsaker tenderar att bli övermäktiga. Deltagare beskrev känsla av att ”alla skjuter ansvaret ifrån sig” vilket innebär att den utsatta får ringa till olika handläggare för så banala saker som att få fram kläder till barnet.

Deltagare beskrev känslan av att hela tiden leva med en lögn för barnet genom att inte kunna berätta allt, med risk att barnet ska försäga sig och avslöja vilken plats de befinner sig på. Deltagaren beskrev även känslan av att hela tiden förklara för barnet om vikten att lita på socialtjänsten trots att barnet märkt mammans frustration över kontakten med handläggare. Man har visserligen ”valt situationen” att lämna ett förhållande, men man har inte valt en situation att samtidigt vara samordnad länk mellan olika aktörer. Man bollas i systemet och man vet till slut inte vart man ska vända sig, ifall det är till Barn- och ungdomspsykiatri (BUP), socialtjänstens vuxenmottagning, ekonomiskt bistånd eller polis och skola.

Deltagare tog upp frågan om orosanmälningar och undrade var dessa blir av. Framförallt när man är skriven i en kommun och bor i en annan. Deltagaren berättade att det gjorts flertal orosanmälningar från exempelvis skola, kuratorer och polis. Barnet har reagerat på att återkommande behöva berätta samma sak för flera aktörer.

Trots, att det inte har samordnats och trots att man berättat flera gånger så faller ändå handläggningarna mellan stolarna och den utsatta kvinnan får agera samordnare. Det som känns mest frustrerande är när aktörerna pekar på varandra, trots att det är socialsekreterare i samma stad. Det hade underlättat med tydliga journaler som följde ett ärende. Nu läggs istället bördan på barnen som återkommande måste berätta.

Personal vid kvinnojouren kände igen beskrivningen som deltagare gör och bekräftade att det ofta brister mellan handläggare och att kommuner gör olika bedömningar. Grunden är att det är den placerande socialtjänsten i hemkommunen som är ansvariga för de utsatta under tiden de är placerade i skyddat boende. Därefter tar den kommunen, där de är folkbokförda, över ansvaret i de ärenden där fortsatt kontakt behövs med socialtjänst. En lättare ingång och en högre kompetens kring våldsutsatthet är önskvärt hos myndigheter som kvinnan måste ha kontakt med. De utsatta är inte bara nyinflyttade i kommunen utan de har ett bagage med sig som kräver viss förståelse.

Samtalen gick över till så kallade *samarbetsamtal* mellan parterna.

Samarbetsamtal bedrivs under sekretess och är en möjlighet för separerade föräldrar med gemensamma barn att under sakkunnig ledning få stöd i att komma överens i viktiga frågor som rör barnet.⁴

Tanken är att man ska utgå utifrån *barnens bästa* det vill säga att barn ska ha rätt till båda sina föräldrar. Det harmonierar dock inte i alla lägen. Det är inte förenligt att bo på skyddat boende och ändå ha kontakt med sin pappa. Barnet är ett offer och befinner sig i en utsatt situation. Trots att det förekommit fysiskt våld eller sexuellt utnyttjande så behandlas det ändå som *vanlig skilsmässa* där parterna ska kunna hitta samarbetsformer kring barnen.

Det finns risker med att den utsatta kvinnan och barnen har kontakt med förövaren som de flytt ifrån. Även ifall man har kontakten över länk så måste personalen för jourboendet hålla sig i bakgrunden för att inte hamna i en situation där förövaren försöker locka, förmå eller tvinga till sig uppgifter om vart kvinnan och barnen befinner sig.

⁴ Myndigheten för familjestöd och föräldraskap <https://www.mfof.se/vardnad-boende-och-umgange/information-for-foraldrar/vad-ar-samarbetsamtal.html>

Deltagarna har samlat tankar och önskemål till förbättring.

- Förbättrad samverkan mellan kommuner och exempelvis Socialtjänsten, Skattemyndighet, Polismyndighet och Familjerätt.
- Förutsättningar som möjliggör att barn kan få delta i föreningslivet, även under kortare perioder.
- Förutsättningar för de utsatta kvinnorna och barnen att få en ekonomisk dräglig tillvaro med uppföljning och stöttning i vardagen.
- Möjliggöra system där våldsutsatta inte behöver möta sin förövare i samarbetsamtal kring gemensamma barn. Det blir ett upprätthållande av fortsatt utsatthet.
- Skapa system med lättare vägar för kvinnor och barn, som varit utsatta, när de behöver ge sig in på bostadsmarknaden efter skyddat boende. De hamnar ofta i osäkra andra- och tredjehandsmarknader. Det är osäkert och otryggt för barnen.

Utsatta med funktionsnedsättning

Deltagarna tjänstgör vid Funktionsstödsförvaltningen i Malmö stad. De beskrev att de möter olika grupper med funktionsnedsättning, avseende både fysiska, intellektuella nedsättningar och psykiska diagnoser och psykisk ohälsa och det avser vuxna likväl som barn. De beskrev att de utsatta målgrupperna har svårt att bevaka sin rätt beroende på diagnos och hur de är som individer. Personer med intellektuell funktionsnedsättning är mer utsatta för våld än normalbefolkningen och har mindre förmåga att påtala att de är utsatta. Det är en bred diagnos och kan innebära att man behöver hjälp med allt från stöd i vardagen till att man inte har möjlighet till att förstå vad som händer. Personer med autism eller psykisk ohälsa kan också ha svårt att förstå att det som de utsätts för är fel eftersom de ofta saknar trygga nätverk och inte har något att jämföra med eller någon att tala med.

Man kan behöva hjälp med att tolka sin omvärld och ha svårt för att förstå vad som händer. De kanske kan beskriva vad som har hänt men inte på ett sätt som omvärlden kan förstå. Vissa personer kan inte prata alls.

När media beskriver utsatthet i nära relation så handlar det oftast om mäns våld mot kvinnor. Det finns fler problemområden avseende *utsatthet i nära relation*, där personer med funktionsnedsättning är en grupp som glöms bort i sammanhanget. Förövaren är ofta känd för den utsatta och kan vara den person som den utsatta är beroende av i sin vardag såsom god man, boendepersonal, anhörig eller färdtjänstpersonal.

Deltagarna beskrev att det finns målgrupper som förutom sin funktionsnedsättning lever i en hedersproblematik där familj och släkt ser funktionsnedsättningen som en skuld och skam. Har personen redan i tidig ålder utsatts för våld och förtryck kan detta övergå till en normaliseringsprocess varpå det blir svårare att anmäla eller söka hjälp när man är utsatt. Det blir ett väldigt begränsat livs- och handlingsutrymme. Annat exempel kan vara personer med HBTQI- identitet med funktionsnedsättning som lever i en hederkontext. Ifall funktionsnedsättningen är skuld och skam så anses homosexualitet vara tabubelagt det vill säga något som inte ska anamlas utan snarare botas. Deltagarna beskrev att de möter svåra fall med

personer som bland annat lever med skyddad identitet vilket innebär ytterligare inskränkning i livet.

Mötesdeltagarna beskrev utifrån händelser svårigheter med att synliggöra problematiken. Att ha funktionsnedsättning innebär ofta att vara beroende av andra för att klara sin vardag. Utifrån sett kan det vara lätt att tro att stödet man får innebär en extra trygghet men det kan även innebära en utsatthet som är svår att hantera.

När det gäller sexuella övergrepp och sexuellt våld mot personer med intellektuell funktionsnedsättning visar forskning att förövaren ofta är känd för offret. Tillvägagångssättet blir därför utstuderat och kränkande. De utsatta kan ha svårigheter att tolka sammanhang, att förstå eller uttrycka när en sexuell situation eller handling blir ett övergrepp.

Hos personer med intellektuell funktionsnedsättning finns idag begränsad kunskap om sexualitet, sexuella rättigheter, reproduktion och sexuell hälsa jämfört med övrig befolkning, vilket måste förändras. Omgivningen, personal, som möter utsatta måste våga fråga och se. Det finns hjälpmedel som kan underlätta under samtalen såsom exempelvis bildstöd.

Under mötet visades en film, som ingår som utbildningsmaterial. Filmen beskrev utsattheten hos en person med intellektuell funktionsnedsättning och sårbarheten att bli utnyttjad av personer som är till för att stödja och underlätta vardagen.

Deltagarna påpekade att det är viktigt att utbilda och ställa krav på *ställföreträdare* såsom god man och förvaltare. Ställföreträdarna har en viktig roll i många liv och kan vara en stärkande och skyddande funktion. Sedan några år har överförmyndaren enligt lag en skyldighet att utbilda ställföreträdare, men flera är osäkra i sitt uppdrag och behöver information och stöd. Det är främst i tre frågor:

- Bemötande vid olika funktionsnedsättningar.
- Våld och utsatthet.
- Vilka rättigheter huvudmannen har i stort, i samhället, såsom att exempelvis överklaga ett avslag, ansöka om olika insatser eller begära en Samordnad individuell plan (SIP).

Mötesdeltagarna beskrev att utsatta kan ”falla mellan stolarna” eftersom det finns brister på anpassad information och stöd hos kommunerna när det gäller våld mot kvinnor med funktionsnedsättning. I Malmö har man skyddade boende som tillgänglighetsanpassats fysiskt men man tillåter inte tillträde till personliga assistenter eller hemtjänstpersonal. Det försvårar för kvinnor med funktionsnedsättning att söka stöd där. I stället får kvinnorna vara på ordinära korttidsplatserna där personal inte har kunskap om våld och där skalskydd saknas.

Diskussioner mellan förvaltningar kan uppstå avseende vem som ska göra skyddsbedömningar och betala för placeringar. Deltagarna upplevde att det ofta saknas struktur på uppföljningar och att detta gör att de utsatta ”faller mellan stolarna”.

Deltagarna har samlat tankar och önskemål till förbättring.

- Utbildningsinsatser för personer med funktionsnedsättningar för att lära sig mer om sina egna rättigheter.
- Utbildning av personal i utsatthet i nära relation och i bemötande.
- System som skyddar personer som lever med skyddade personuppgifter.
- Inhämta data/statistik avseende omfattning av våld mot personer med funktionsnedsättning. Genom att personer gör en självskattning av funktionsnedsättningen uppstår inte de etiska dilemman vid registrering av data.
- Krav på funktionshinderperspektiv i debatter om våld i nära relationer.

Utsatta för hedersproblematik

Deltagarna på mötet var personer som i sin profession arbetar nära personer som lever med hedersproblematik. De utgår från Malmö stads *Resursteam Heder* och benämns i texten som *Teamet*. Andra deltagare var personer som är utsatta, som lever med skyddad identitet och hög risk att utsättas för våldsbrott med anledning av hedersproblematik. Förutom de närvarande mötesdeltagarna så hade Teamet inhämtat utsagor, från ungdomar, att framföra till politiker i *Forum för demokrati och mänskliga rättigheter*.

Hedersförtryck kan yttra sig som våld och hot om våld, tvångsäktenskap, könsstympning, uppfostringsresor och begränsningar i vem någon får umgås med och vad de får göra. I en hederskontext ses ofta kvinnors sexualitet och oskuld som hela släktens angelägenhet. Det innebär att unga kvinnor utsätts för olika former av begränsningar och förtryck. Då hederskontexten både är starkt könsstereotyp och heteronormativ är HBTQI- personer särskilt utsatta. Men bilden av offer och förövare visar sig ofta vara komplex där flickor, pojkar, kvinnor och män utsätts för förtryck och utsätter andra för det. Det innebär att familjens eller gruppens välbefinnande går före individens och lojaliteten mot den egna släkten är mycket stark. Heder och anseende är grunden för att bevara familjens status och överlevnad. Våld, straff, kontroll och begränsningar blir då ett sätt att bevara och upprätta hedern. Individens mänskliga rättigheter är underordnade.⁵

Teamet möter utsatta personer som lever med allt ifrån kontroll och begränsningar till de som är utsatta för/riskerar grovare våld. Vissa har flytt från en hederskontext för att numera leva med skyddad identitet. Det finns svårigheter och risker med att komma i kontakt med utsatta ungdomar varför deras arbetssätt fungerar som ett *mobilt team*, vilket innebär att teamet kan komma ut och träffa utsatta på en plats som är trygg för dem. Detta möjliggör och underlättar kontakter och möten. Teamet påpekar att det finns en stereotyp bild av offer och förövare vilket behöver raderas. De har därför breddat verksamhet med utbildning/utveckling och konsultation med yrkesverksamma bland annat i syfte att öka förståelsen av hedersproblematiken.

⁵ Malmö stad, Heder i Malmö – en sammanfattning av kartläggningen ”heder och samhälle”

Hedersproblematik förknippas ofta med religion men bygger mer på kultur och tradition. Flertalet av familjerna som Teamet möter är inte troende. Att ha förståelse och kunskap är viktigt för att komma bort från stereotypa bilder av offer och förövare, annars är risken stor att man missar grupper med utsatta. Utsatta är inte alltid unga flickor utan det kan vara andra faktorer som spelar in såsom sexuell läggning eller funktionsnedsättning. Det är även viktigt att förstå att en person kan vara både utsatt och utsätta andra i olika grad och i olika situationer.

Teamet gick över till att föra samtal med deltagare, som lever med hög riskfaktor, men infogade även berättelser från ungdomar som meddelat sig genom Teamet. I rapporten varvas ungdomarnas berättelser och erfarenhet, för att minska risken för igenkänning.

I berättelserna uttryckte flera ungdomar känslan av vanmakt då de tidigt försökt signalera sin utsatthet men mötts av arrogans, okunskap och ovilja att förstå.

En deltagare beskrev att hon redan i lågstadiet konstaterat att hennes skolkamrater hade en annan frihet. Kamraternas föräldrar var engagerade i skolans aktiviteter, deltog i barnens fritidsaktiviteter och visade öppet respekt till barnen.

Hon mindes hur hon som barn kunde bada i shorts för att plötsligt bli tillsagd om hur hon skulle klä sig respektabelt. Hon kunde plötsligt inte längre nämna kamraters namn och absolut inte några killnamn. Den ”lugnaste vägen” var att lyda föräldrarna för att kunna åtnjuta visst mått av frihet. Under hela uppväxten blev både hon och syskonen slagna av fadern som sedan gav sönerna frihet och uppgift att kontrollera flickorna i familjen.

En deltagare beskrev att hon i högstadiet blev mån om att försöka dölja de kränkningar och våld hon utsattes för. Anledningen var att hon skämdes över sin situation och sin familj.

Det som förvånar henne idag är att lärarna inte agerade. De var uppenbart att något var fel då föräldrarna aldrig kom till utvecklingssamtal eller på annat sätt brydde sig. Deltagaren beskrev hur hon förfälskade föräldrarnas underskrifter och att hon kom med den ena bortförklaringen efter den andra. Även ifall hon var förslagen med sina påhitt och lögner så är det en gåta för henne att hennes mentor, som hon hade i flera år, aldrig ens ställde någon fråga. Deltagaren är övertygad om att det hade underlättat bördan för henne då hon tagit på sig ett ansvar och bar på hemligheter.

Annan deltagare beskrev att ”Hur kan man gå i skolan i 17 år utan att någon stannar och frågar hur man egentligen mår?”. Deltagaren beskrev att hon var livrädd att hennes mamma skulle få reda på det ”dubbelliv” som dottern levde. Att mentorn skulle avslöja att deltagaren var kompis med många elever eller nämna en killes namn eller annat beteende som inte hade accepterats av mamman.

En deltagare beskrev hur hon vid flera tillfällen försökt berätta om sin situation för lärare och kuratorer varpå svaren blivit ”Så får det inte vara, vi bor ju i Sverige”. Det fanns aldrig ett mellanläge eller möjlighet att samtala och rådgöra med någon vuxen eller få möjlighet att öppna upp sig. Som ungdom tog man själv ansvaret att bära bördan. Samtidigt som man bara ville få prata så var man orolig för att någon skulle ringa till socialtjänsten.

Deltagarna ansåg att lärarna varken har tid, kunskap eller ork att driva frågorna. De var överens om att skolan behöver resurser som kan fånga och driva frågorna på flera plan genom att informera, identifiera, samtala, göra uppföljning i skolan och i hemmet.

Deltagarna beskrev att man både som kille och tjej är pressad fast på olika sätt. En kille beskrev att hans föräldrar, efter hans 18-årsdag, troligen kommer att presentera en tjej som de anser att han ska gifta sig med. Tjejen kommer att hämtas från utlandet. Killen kände sig stressad av att inte själv få välja vem han ska bli kär i.

Samtalen kom in på hur det gått när väl problem uppdragats av skola eller socialtjänsten.

En deltagare beskrev att socialtjänsten placerat ungdomen utanför hemmet och att man arbetade för återförening. Deltagaren upplevde att socialtjänsten la kraft på att ”lösa familjeproblemen och komma överens”. Upplevelsen blev att socialtjänsten förminskade de brott som begåtts mot ungdomen, som sökt hjälp då fadern och bröderna utsatt henne för våld. I denna situation ville socialtjänsten att ”man skulle komma överens”.

”Som 18-åring var det svårt att förstå dokument och ansökningar som krävdes och svårt att förstå den information som gavs. Det saknades vägledning vilket skapade mer stress och ångest”. Deltagaren beskrev att denne blivit slagen i hemmet med anledning av sin HBTQI-identitet. ”Jag berättade att jag blivit slagen och ville ha hjälp men de sa att jag skulle sköta det själv eftersom det inte var tillräckligt akut. Jag förklarade att händelsen var akut för mig och att slagen utdelades dagen innan”.

Teamet beskrev resonemanget med en kille som utsetts till att hålla kontroll på sin syster. Killen beskrev att denne har full kontroll på sin syster. Han är storebror och har fått uppgiften att kontrollera henne. Han beskrev att ”Hon hatade mig och jag hatade henne, det är bara så. Men hon kan inte säga något, om jag säger nej så är det ett nej”. Åldern spelar ingen roll då även den yngsta sonen i familjen har kontroll på storasystemen. ”Han har rätt till det, hon är tjej, hon är dottern, det är bara så”.

Teamet beskrev ovanstående situation som vanlig. De unga pojkarna har starka krav på sig att kontrollera sina systrar. Pojkarna blir pressade eller tvingade att åta sig uppgiften att hålla familjens heder ren. Trycket kan komma från olika håll såsom familjen, släkten och vänner.

I samtalen med Teamet framkommer tydligt hur ungdomarna lever på lånad tid och försöker skjuta avgörande beslut framför sig. Ungdomarna anser att familjen äger deras frihet och det är ett livslångt avtal. Tankar som de brottas med kan vara:

- Att bryta upp med familjen och leva med skyddad identitet, med risk att sökas upp.
- Finna ett sätt att bara försvinna utan att lämna spår och börja om från noll.
- Att gå tillbaka till familjen och följa dess vilja och på så sätt inte jagas.
- Att gifta sig med någon som familjen kan acceptera.
- Att fatta eget beslut och ta sitt eget liv.

Teamet bekräftade att detta är frågor som utsatta unga brottas med dagligen. Familjen och släkten kommer inte att sluta med hot och hat. Ungdomarna vet att de kommer att vara måltavlor lång tid framöver. Ungdomarna har även beskrivit hur svårt det är att leva med skyddade uppgifter då det finns stor okunskap från myndigheter att hantera skyddade uppgifter.

Flera av ungdomarna har påpekat vikten av att rikta arbete och resurser till vårdnadshavare. Deltagarna är av uppfattningen att småbarnsföräldrar kanske inte var mottagliga för några år sedan men att förutsättningarna är annorlunda nu, när det är ny generation småbarnsföräldrar.

Deltagarna har samlat tankar och önskemål till förbättring.

- Utökad samverkan inom Malmö stad och med andra myndigheter. Då hedersrelaterade ärenden kräver mer tid och resurser.
- Förebyggande arbete som med start tidigt i barnens uppväxt. För att arbeta med rättigheter, värderingar och normer samt för att arbeta våldsförebyggande. Även arbeta förebyggande för att nå föräldrar.
- Anonym och tillgänglig väg in för utsatta såsom anonyma chattar eller appar.
- Utöka möjligheterna till att nå småbarnsföräldrar i tidigt stadie.
- Se över bedömning av skyddsärenden då det är flera som ”faller mellan stolarna”. Stort fokus riktas mot grovt fysiskt våld vilket osynliggör andra typer av våld.
- Kartlägg och utvärdera boendeformer och andra former av skydd. Förutom skyddade boenden behövs stödboenden med personal med rätt kompetens samt skydds- och stödboende för unga tjejer, killar och HBTQI- personer.
- Utveckla långsiktigt stöd och uppföljning för utsatta då det annars finns risk att de återvänder till vad de flytt ifrån.

Utsatta HBTQI-personer

Deltagarna på mötet var personal vid RFSL Rådgivningen Skåne som i sin profession bland annat möter HBTQI-personer med utsatthet av våld i nära relationer.

De presenterade sin verksamhet som spänner över flera områden:

- HaBiTat Q- mötesplats för unga på uppdrag av Malmö stad.
- Kuratorsmottagning för HBTQI-personer i Skåne.
- Sexualterapeutisk mottagning för alla över 18 år i samarbete med RFSU Malmö.
- Utbildningsverksamheter.
- Identitetsstärkande insatser.
- Nätverksarbete (Familjerådgivningen, Kriscentrum).
- Hiv-/STI-prevention.⁶

Deltagarna beskrev att våld i nära relation inte är något isolerat problem och att det inom samhället finns starka normer om kön och sexuell läggning. Det läggs mycket fokus på mäns våld mot kvinnor vilket samtidigt innebär att andra målgrupper osynliggörs. RFSL Rådgivningen arbetar därför med att synliggöra normer som gör att annan typ av våldsutsatthet osynliggörs. Normativa föreställningar avseende vad som är manligt och kvinnligt gör att man måste bredda kunskapen och finna ett mer inkluderande språkbruk. Det är därför viktigt att arbeta för att påverka bemötande och stödinsatser.

Partnervåld kan visa sig i olika skepnader såsom:

⁶ STI-prevention, sexually transmitted infections

- *Situationsbaserat våld*, vilket är den vanligare typen av partnervåld. Där konflikt kan övergå till psykiskt eller fysiskt våld. I dessa situationer finns det ändå möjlighet att ena paren.
- *Makt och kontrollerat våld* avser ärenden där det gäller att få bort den utsatta personen från miljön för att placeras på annan plats, exempelvis på jourboende. Våldet präglas av att gärningspersonen under längre tid manglat ner sin partner genom att förminska, isolera, förtrycka, ingjuta skräck genom hot och misshandel. Gärningspersonerna i dessa förhållanden är ofta instabila och farliga.
- *Motståndsvåld* verkar vara mer förekommande i samkönade förhållanden än inom heterosexuella förhållanden. Motståndsvåldet gör det svårare att se utsattheten då både den utsatta och gärningspersonen ses som "jämlingar" varför utsattheten inte möts med samma förståelse som makt och kontrollerat våld.

Deltagarna beskrev hur normaliseringsprocessen med kommentarer, förolämpningar, hot och våld kan framstå. Deltagarna beskrev genom berättelser, från utsatta, hur de normaliserade sin utsatthet genom att vänjas vid att tryckas ner och genom växling mellan våld och värme.

Samtalen gick över till att beskriva känslor och svårigheter att komma ut med sin sexuella identitet.

- *Ordlöshet*: Exempelvis män som har svårt att sätta ord på sin utsatthet då "män inte kan utsättas".
- *Isolering*: Personer blir isolerade då de exempelvis inte kan komma ut med sin sexuella identitet, eller är ny i landet och inte har något kontaktnät att lita på.
- *Minoritetsstress*: Den tilläggsbelastning som individer från stigmatiserade grupper utsätts för. En stress som kommer av att vara mindre värd och utsatt för fördomar, nedsättande tilltal, diskriminering, trakasserier och/eller våld.

Deltagarna beskrev också situationer för HBTQI-personer som lever med *hedersrelaterat våld och förtryck*. De beskrev personer som tvingas att dölja sin sexuella identitet och könsidentitet för familj/släkt och där avslöjande kan bli förödande.

- Hemmet blir en otrygg plats och man finner inte tillstymmelse till stöttning eller förståelse.
- Kollektivt sanktionerat våld, där hela familjen eller delar av släkten ska straffa personen.
- Stressen att ständigt tvingas uppträda enligt normer avseende kön och sexualitet. Att vara utsatt för vem man är innebär 24-timmars risk.
- Att omgivningen ställer krav på äktenskap och reproduktion.

Deltagarna påpekade att artiklar och nyhetsflöden som syns i media kan betecknas som "toppen på ett isberg" där våldets ytterligheter syns såsom mord och dråp. Under vattenytan finns den ständiga närvaron av osynliggörande, förlöjligande, HBTQI-fientligheten, hot och bestraffning, misshandel och våldtäkt.

De betonade även vikten av att se att hedersproblematiken, avseende HBTQI, som hatbrott.

Deltagarna har samlat tankar och önskemål till förbättring.

Som förebyggande åtgärder:

- Systematiskt arbete för barn och ungas goda uppväxtvillkor.
- Kvalitativt likabehandlingsarbete i skolan.
- Höja kompetensen för Malmö stads anställda i syfte att fånga upp ungdomar som far illa.

Att upptäcka och förhindra:

- Rutiner för upprättande av orosanmälningar och polisanmälningar.
- Tidiga och lättillgängliga insatser.
- Ökad samverkan mellan skola och socialtjänst.
- Hög kompetens hos anställda vid exempelvis skyddande boende, LSS-boende och inom socialtjänst.

Kunskap och utvärdering:

- Utveckla kunskaps och evidensbaserade metoder.
- Uppföljning av metoder. Vad är det som fungerar och gör skillnad?

Beröringspunkter och deltagarnas önskemål om förbättring

- *Kunskap och utbildning*
Under dialogmötena har deltagarna efterlyst kunskapshöjande åtgärder hos kommun och myndigheter. Förbättringsåtgärd är att tillgodose grundkunskap om utsatthet i nära relation och de utsattas sårbarhet och behov.
- *Samverkan och samordning*
Deltagarna har låtit Forumet ta del av flertal berättelser där avsaknad av samverkan och samordning mellan kommuner och handläggare varit ett återkommande problem. Deltagare, från olika möten, har upplevelser av att, som utsatt, agera samordnare mellan kommuner och till och med mellan handläggare i samma stad. Deltagarna har efterlyst funktion som samordnar mellan kommuner och myndigheter.
- *Skydd för utsatta personer*
Att leva med skydd kan bli ett behov som sträcker sig över mycket lång tid. Det gäller personligt skydd, fysiskt skydd och skydd av identitet. Deltagarna anser att det krävs hållbara, praktiska system och rutiner kring hantering vid exempelvis kontakt med myndigheter, kommuner, banker och företag.
- *Systematiskt stöd i olika faser*
Deltagarna har beskrivit utsattheten i olika faser alltifrån att fly, hamna på skyddat boende och att söka arbete och boende. Förbättringsförslag är att skapa system med lättare vägar när de utsatta behöver ge sig in på arbets- och bostadsmarknad efter skyddat boende. Att de prioriteras hos socialtjänsten med att få hjälp med bostad.

Forumets slutsats

Mötena med personer som utsatts för våld i nära relationer och mötena med personer som arbetar inom dessa områden har varit kunskapshöjande och givande. Deltagarna gav Forumet en inblick i områden som är komplexa och där struktur, systematik, tillit och förtroende är grundläggande.

Dialogmötena har spänt över flera sakområden såsom att utsättas i parrelation, fokus på utsatta barn, hedersproblematik, utsatta med funktionsnedsättning samt att utsättas med anledning av sexuell identifiering.

Trots att sakområdena kan te sig olika så fanns det återkommande diskussionspunkter där Forumet ser möjligheter till förbättring och utveckling.

- *Central samordnare* som spänner över flera områden internt och externt. Deltagarna har beskrivit upplevelser av att kommuner och förvaltningar arbetar i ”stuprörsmo­dell” då viktig information faller mellan stolarna. Risken är också stor att man gör samma sak utan att veta om det.
- *Tillskapa rutiner och prioriteringar med likvärdigt agerande.* Under dialogmöten har det framkommit hur rutiner och prioriteringar skiljer sig i mellan kommuner och förvaltningar. Berättelser vittnade om hur utsatta kvinnor hade olika förutsättningar i samband med placering och uppföljning, beroende på var de kom ifrån eller placerades. Flera lösningar kändes ad hoc varför tydliga rutiner eller handbok/manual hade underlättat.
- Arbeta för att *ge barn med skyddad identitet större utrymme* och prioritera skolgång och fritidsaktiviteter så dessa kan bedrivas utan administrativa problem.
- *Lagstiftning* som åsyftar att minska rörelsefriheten för förövare och inte för de utsatta.

Vidare arbete

Forum för demokrati och mänskliga rättigheter fortsätter sitt arbete utifrån det syfte och mål som är satt för dess arbete. Fler rapporter kommer att tas fram för att delge vad som framkommer vid dialogmöten. Syftet med rapporterna är att berörda nämnder använder dessa som underlag i sitt utvecklingsarbete.

